

A Szegedi Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájának önértékelő jelentése

A Szegedi Tudományegyetemen a Történelemtudományi Doktori iskola 1994-ben indult a *Középkori (Medievisztika)* képzési program akkreditációjával. Ehhez csatlakozott 1996-ban a Nyugat-Mediterráneum és a hispán világ története a XIX–XX. században, majd a doktori program bővült a magyar történelmet is felölelő *Modernkorrá*, 2001-ben pedig a doktori iskola az *Antikvitás* képzési programmal vált teljessé. A Medievisztika már a kezdetektől helyet biztosított témahirdetésében a régészetnek, elsősorban a Kárpát-medencére, illetve a honfoglalás-korra és a középkorra összpontosítva. A program kurzusrendjében is szerepel régész természetű elem. A végzetek, továbbá az oktatók között is voltak/vannak régészek. Ráadásul a tapasztalat kifejezetten jó a régészet felől érkező jelentkezők felkészültségével, motiváltságával, eredményességével kapcsolatban. Ezért terveink szerint ez a képzési program a jövőben *Medievisztika és régészetté* fog alakulni. Negyedik képzési programként kezdi meg működését a 2014/15-ös tanévben (az első felvételi a programba 2015-ben lesz) a *Jelenkortörténeti és összehasonlító történelemtudomány*.

A doktori iskola eredményesen működik, ennek elismerése a *Kiválósági hely* cím, amelyet a MAB 2006/2/II/3/3. számú határozata alapján kapott meg.

A felvett ösztöndíjas hallgatók létszáma – már hosszú idő óta – évenként 5-6 fő, ennél valamivel többen vannak (7-10 fő) az önköltségesekek, és néhány esetben egyéni felkészülők is jelentkeznek. A Modernkori képzési programban külföldiek (olaszok, perui, mexikói, török, egyiptomi) is készítettek és védtek meg disszertációt. Három hallgató védte meg dolgozatát francia egyetemekkel (Nice, Angers) co-tutelle rendszerben. A túljelentkezés általában négy-öttszörös. Elsősorban a Szegedi Tudományegyetemről jelentkeznek, de növekszik az ország más egyetemeiről (Veszprém, Pécs, Debrecen, Budapest) érkezők száma.

A hallgatók általában öt év elteltével érkeznek el a védéshez. Ezt az időmennyiséget reálisnak, elfogadhatónak tartjuk. Különösen az egyetemes történeti témájú dolgozatok esetében, bár alapvetően hasonló a helyzet a középkortörténeti tárgyú értekezések esetében is.

A doktoranduszok számára eredményeik bemutatására szereplési lehetőséget biztosítanak a helyi konferenciák, amelyeken rendszeresen vesznek részt más egyetemek hallgatói is. Esetenként külföldiek is. A Medievisztikai képzési program 1999 óta két évenként rendez PhD konferenciát. (Az előadásokat publikálják.) Az egykori és jelenlegi hallgatók önszerveződésének eredményeként jött létre – és létezik – a Műhelyszemináriumi előadások sorozat. A Modernkori képzési program ún. Mediterrán konferenciákat szervez a PhD hallgatók számára, ahol gyakorta tartanak módszertani és tematikus előadásokat külföldi meghívottak. Rendszeresek a magyar történelem tematikájú konferenciák is. (Az előadásokat publikálják.) Az Antikvitás képzési program doktoranduszai az európai ókortudományi PhD hallgatók szövetsége által rendezett konferenciákon vesznek részt.

Publikációs lehetőség – magyar és idegen nyelven – biztosított. Idegen nyelven a *Chronica c.* éves folyóirat (2001-től máig 11 szám jelent meg), a Mediterrán Tanulmányok/*Etudes sur la région méditerranéenne* szintén évenként jelenik meg (eddig 23 szám). További kiadványok, amelyeket a tanszékek jelentetnek meg: *Acta Historica*, *Acta Antiqua et Archaeologica*, *Acta Hispanica*. A publikációk közül kiemelendők még a Medievisztikai program kiadványai, amelyek sorában nem egyszer helyet kapnak PhD-értekezésként elkészült munkák is, így az Anjou-kori Oklevéltár, *Capitulum*, a Szegedi Középkortörténeti Könyvtár s a Magyar Östörténeti Könyvtár sorozatban.

Külföldi tanulmányutakra, kutatásra van lehetőség az államközi egyezményeken, az Erasmus programon keresztül, illetve a Campus Hungary, a TÁMOP és az OTKA pályázatok révén, valamint az oktatók nemzetközi kapcsolatait felhasználva. Hallgatóink kutattak Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban, Németországban, Lengyelországban, Litvániában, Csehországban, Oroszországban, Ausztriában, Belgiumban, Angliában, Tunéziában és a környező országokban.

A képzés egyenletes és magas színvonalú, kiváló, nemzetközileg jegyzett oktatókkal, témavezetőkkel rendelkezik, a témakiírásokat gazdagság jellemzi. Ezen a területen különösen erős a medievisztikai és a modernkori program. A hallgatók idegen nyelvtudása jó, növekszik azok száma, akik már több idegen nyelven is kiválóan kommunikálnak. Az említett két programon belül egyre karakteresebb formát öltenek azok a témacsoportok (Balkán, Erdély, Oszmán Birodalom, arab országok, hispán világ, Anjou-kor), amelyek köré a hallgatók csoportosulnak.

Problémák, gyengeségek, erősítendő területek

A problémák, gondok egy része a doktori iskolán, s az oktatókon kívüli okokkal magyarázható. A nehézségek hátterében a felsőoktatási képzési szerkezet 2006 óta végbement átalakulása, a kétciklusú egyetemi képzés bevezetése áll. Ez megszüntette a korábbi osztatlan képzésben másfél évtizeden át működtetett medievisztika B minor képzést, illetve a speciális képzés rendszerét, amelyek folyamatosan jól képzett utánpótlást biztosítottak pl. a medievisztika, a mediterrán és a Kelet-Európa története képzés irányába.

A középkori doktori képzést még az is sújtja, hogy megszűnt a „latin nyelvi speciális képzés”. A bevezetett új szisztéma a kreditkeretek merev szabályozottsága miatt alkalmatlan a régi rendszer eme specializált ismereteket nyújtó elemeinek adaptálására. A helyzetben a frissen bevezetett osztatlan kétszintes képzés sem változtatott semmit. A szerkezeti változások következtében olyan szakok is létrejöttek, amelyeken a hallgatók történelemtudományi képzettséget egyáltalán nem vagy alig kapnak. A doktori programba jelentkezők között ezek száma egyre emelkedik. A színvonalcsökkenést kötelező történelem kurzusok előírásával igyekszünk ellensúlyozni.

Tovább kívánjuk erősíteni a hallgatók idegen nyelven történő előadókészségét. A megrendezésre kerülő PhD konferenciákon az előadások idegen nyelven fognak elhangozni. Ezekre a konferenciákra külföldi szakembereket tervezünk meghívni.

A historiográfiai előadásokon nagyobb hangsúlyt fektetünk a friss nemzetközi szakirodalom megtárgyalására.

A védelemre kerülő dolgozatok szakmai kontrolljának fokozása érdekében kötelezően bevezettük az ún. házi védelemet. (Többnyire eddig is megtörtént, bár nem volt előírás)

Tovább bővítjük a szakkönyvtárat. Ezen a területen rendkívül jelentős előrelépés, hogy a legfontosabb szaklapok, könyvek már elérhetők az interneten.

Nem tekinthető súlyos problémának a pályaelhagyók száma, akik nem szerzik meg az abszolutóriumot vagy nem készítik el a dolgozatot. Az előforduló esetek többségének oka szociális: a szerencsésen megtalált állások nagyon beszűkítik a dolgozat megírására fordítható időkeretet. (Az utóbbi öt tanévben a doktori iskola hallgatói közül 7 fő nem szerezte meg a várható időben az abszolutóriumot.)

A technikai infrastruktúráis háttér elfogadható, bár erősítendő (gondolunk itt a számítógéppark megújítására).

A felsorolt problémák megoldása, enyhítése elsősorban a rendelkezésre álló anyagi erőforrásoktól függnek. S ezek az utóbbi időben – köztudottan – erőteljesen beszűkültek.

A doktori iskolára vonatkozó számszerű adatok megtalálhatók a honlapon:

www.hist.bibl.u-szeged.hu